13587

శ్రీరస్తు.

విభాచారి శతకము.

గీ॥ కరములుజోడించి కవులకెల్లనుమ్రొక్కి । కవులకన్నబిడ్డ కమలరాశి । కవులసమముజేయ కరుణింపుమని నాదు । కన్నతల్లి యిది యే విన్నపంబు॥ ౧. గీ॥ పతిభక్తిగలయట్టి । పణతులకు నేమ్రొక్కి । పతివ్రతల పాదపద్మములకెపుడు । సాష్టాంగమొనరింతు స్వాధీనమైనంత । విభాచారి శతకమున్న వింతు॥ ౨. గీ॥ సతిపోరుగలిగిన పతులకెల్లప్పుడు । పరముకంటెమిగుల ప్రాప్తమనగ । ఇహముకంటెమిగుల యిల్లుగనుపించును । వల్లెనురచిపోను పెల్లుదుదును॥ ౩. సీ॥ భూమి నేలుచునుండే భూపతులుతోనైన వైరంబుగల్గిన వాదవచ్చు । దండధరుడువచ్చి దరినినిలచుండిన బండమైకొన్నాళ్లు బ్రతుకవచ్చు । గ్రామాధికారితో గర్వించియుండినా మొండియైకొన్నాళ్లు మెలగవచ్చు । బంధువర్గంబుతో బాధలుగలిగినా బహువిధంబులును బ్రతిమాలవచ్చు । ఆలితోపోరు హరిహరులకైనగాని అలవిగాదనగవచ్చు పైనజునకైన । ఆలి కాదనగవచ్చు ఆగామిగాని॥ ౪. సీ॥ తనయులపోరు తల్లడింపగవచ్చు తలిదండ్రులతో పోరు తరమవచ్చు । అప్పులవారితో నొప్పింపపడవచ్చు అధికారులతో జవాబివ్వవచ్చు । ఇరుగుపొరుగులతోడ వియ్యమందగవచ్చు పీలుదప్పితే కయ్యమాడవచ్చు । వెర్రివాళ్ళకును వుపదేశమివ్వగవచ్చు వేదాంతులను వెక్కిరింపవచ్చు । ఆలితోపోరు హరిహరిఅజునకైన । గెలువతరమాన గోవిందుడైనగాని । అధములనవచ్చు మెంతేసి అధికులైన॥ ౫. సీ॥ అష్టాంగయోగంబు లభ్యసింపగవచ్చు

ఆరుమతములను సాధింపవచ్చు । షడ్శాస్త్రములనెల్ల చదివిచెప్పగవచ్చు వేదంబులను నాల్గువెతకవచ్చు । అష్టాదశపురాణంబులను నేర్వవచ్చు స్పష్టంబుగా గుట్టుబట్టవచ్చు । బ్రహ్మవిద్యకుబోటు బ్రాహ్మణుడుగావచ్చు సర్వాధికారంబు సల్పవచ్చు । ఆలిజోడపోరు అలవిగాదనవచ్చు । దేవతలకైన దివిజాత్రులకైన । నిదురకంటికి రాదన్న నిజముగాని । కల్లనరాదు హరిహరాదులకైనగాని॥ ౩.

సీ॥ లవణాబ్ధియైనను లక్ష్యంబు లేకను యీదగావచ్చు మునుకింపవచ్చు । యీతరాకనుచాల లోతులోదిగవచ్చు ఘనప్రవాహమున నిట్టక్కవచ్చు । రక్కసిపొదలలో రాత్రుళ్ళుబండవచ్చు త్రాడులేకనుతాడినెక్కవచ్చు । కొండగుహాలయంబు కాపురంబుండవచ్చు కంపితంబుగ యోగమునుండవచ్చు । ఆలిజోడపోరు అలవిగాదనగవచ్చు । హరిహరాదులకైన ఋషులకైనగాని । సరులనకేవరాన నగుబాట్లు నలువిధములు॥ ౪.

సీ॥ అడవిదిరుగగవచ్చు ఆకులుమేయవచ్చు వ్యాఘ్రసింహంబులతో నాటలాడవచ్చు । సింగంబులకునైన బుద్ధిచెప్పగవచ్చు పుట్టలపై తలల్ బెట్టవచ్చు । అజ్ఞానులకు జ్ఞానమభ్యసింపగవచ్చు నిప్పులవడిగట్టి నిలుపవచ్చు । లక్కబొమ్మలనైన నవ్వించగావచ్చు పుట్టివాడకు మరలుబెట్టవచ్చు । ఆలిజోడపోరు అలవిగాదనగవచ్చు । భావినరులకైన బుద్ధిమంతులకైన । పూర్వకృతమట్లు పృథివిలో పుట్టుగాని । అలియనరాదు అది దేవతనగవచ్చు॥ ౫.

సీ॥ కొండచలువలు రెండుబండిగట్టగవచ్చు బండలెత్తక కొండలెక్కవచ్చు । కాళ్లురెండును లేక కాసికినడువవచ్చు కాలమృత్యువని ఖండింపవచ్చు । కన్నులమూయుచు ముళ్ళకంపపై నడువవచ్చు నాగులనాథుని కనుకులాడవచ్చు । కోటివిద్యలు కొమమనలేకుండ నేర్వవచ్చు కోటికైనను పడగలెత్తవచ్చు । కూటికిలేకుండ కుజనులను కొల్వవచ్చు బూటకంబనె నాటలాడవచ్చు । ఆలిజోడపోరు అలవిగాదనగవచ్చు । దాసులకునైన దాసులతాతకైన॥ ౬.

సీ॥ పెండ్లాముతో చాల పెనుగులాడగవచ్చు పెద్దకాసులు మెడనుగట్టవచ్చు । చీరెరవికయుబెట్టి సింగరింపగవచ్చు సీతమ్మయనిపేరు పిలువవచ్చు । కూలినాలియుజేసి కూర్చుండబెట్టవచ్చు మావాళ్లుమంచివాళ్ళనగవచ్చు । ఆకలైనప్పుడే నాశ్రయింపగవచ్చు అన్నంబుబెట్టుమని అ

డుగవచ్చు । అడిగినటువంటిలెక్కలు జెప్పవచ్చు కోపమెచ్చిన వేళలో
కోరరాదు । భారముగజూడ దూరంబు నేగివలయు॥ ౧౦. సీ॥ ఆలితో
పోరాటమునునిజనులకెల్ల చెప్పనగ్గు చెప్పగొప్పతప్పు । చెప్పకొన్నం
దున సిగ్గించుటకాని మెప్పురాదుముందు గొప్పబోవు । సాటివారల
లోన చవకౌటప్పుడేగాని క్షేమమున్నను జన్మచేమయున్నను । నొప్పించుట
మనసు తప్పిచతరమున । మెప్పుబోయి తిప్పలైనగాని వప్పుకొనికొంద
ఱన్నేలో । వివిధగతుల వృందమేగాని సంసారబాధములను । ఆదము
నులేక ఆనందపడవిగనక॥ ౧౧ ॥ సీ॥ ఆలితోసిగ్గుల నేరములెన్నికైనను
గాని । పిదిచెప్పగవలెను పివరమొంది । లవణాగ్రహములోమించి సగములకును
క్యమా । రవ్వగల్గునెడఁబనిన్యాగాని । లోకిపటువంకిపైన లోఁటుముగిలిగు
ను । పతికిలొంగనిసతి పతివ్రతౌన । బుద్ధివినుమీముగాని పాతరగోతిలో ।
లోతు తెలియగరాదు లోకులకును । సతిపతులసందు తెగిబ్రపామరాన్య
మౌన । భువిజనులగాని బుధనంతులకుగాని । చూచినరాదు చెప్పు
గానలవిగాదు ॥ ౧౨ ॥ సీ॥ మొలుకకట్టులకీమందు । చిలుకపోటుకి
మందు । ఆలిపోటికిమందు అవనిగలదే । గరులబాముకాడే తెలినాప్పు
గవచ్చు । ఆలిపోరార్పగా ఆనుగలదే । తెలిసినటుకవిన్నైన సర్వార్థసా
రైన । సతినిబోధింప శాస్త్రంబుగలదె । సభలోన చెప్రకుడని నాటినెప్పి
నగాని । సతిమతికియిత్తైన మతిముగలదె । ముక్త్యైనట్టిమూలంబు తె
లసుకున్న । మూలనుంచేటి మూలిచేసియాత్రిలిప్పు । పడకతీరికి పలువి
ధంబులను కాదా॥ ౧౩॥ సీ॥ సతులచేకొన్నాళ్లు సుతులచేకొన్నాళ్లు ।
మతిలేకకొన్నాళ్లు వెతలుజెంది । స్వగృహంపోనిచే సంసారములువి
డచి । సన్యాసియోగంబు సంతసంవి । ఆటయోగమునకొంత గటయో
గమనికొంత । సిద్ధియోగంబని బుద్ధనిలిపి । తెలలుజపల్లుకొని తరుణు
లనెడబాసి । తత్వవేత్తలమని తపసులమని । యోగదండంబుచేబట్టి
యోగులమని । చెప్పకొనుటను సిగ్గుచేచింతినౌ ౯ని॥ సతిసగలునక సాం
బ్రాజ్యపదవికొరకు॥ ౧౪ ॥ సీ॥ సతిపోరుపైనకనే సంసారములు
విడచి । సన్యాసులై దిరుగు సర్వజగము । సతిపోరుపైనకనే సంసారి
ములువిడచి । కాసరామేశ్రమముల్ కథలు చెప్ప॥ సతిపోరుపైనకనే సం

సారములువిడచి । భారమని గ్రామంబు దూరమేగి । సతిపోరు సైపకనే
సంసారములువిడచి । కానలందున దిరుగుకానిము క్తి భావమదిగాదు బ్ర
హ్మంబు బట్టబైలు । పోరుబడలేక పొరుగూరు జేరుకొనుట॥ ౧౫ ॥
సీ॥ గయ్యాళిసతియైన గనుడుపతియైనను । గనమురాదు వానిగుణము
బోపు । సర్వకార్యములందు సభమెప్పుగలిగిన । సర్వేంద్రియములకు
సాక్షిగాదు । పగలుచెంద్రునిబోలు పొగగప్పురవిబోలు । కళహీనమగు
వాని కాంతిదోలుగు । వాయువిసరుచునుండే వడిగపారెటిగంగ । కదల
కుండగనుండగలదెభువిని । గనుకతొల్లింటికథలైన కలియుగమున । నరు
లకైనను సరహరికైనగాని । ఆలితోపోరు అనగరాదువినగరాదు॥ ౧౬
క॥ సతికుదరకమతికుదరక । యెతులైజగమంత దిరిగియోగంబనియున్ ।
క్షుత్తువ్వంబున కోరరు । కుశితమనియంప నుండకపటంబనరే ॥ ౧౭॥
కం॥ సతినిగెలువలేక సాధనమనిచెప్పి । సర్వజగము దిరుగ సన్యశించి ।
సర్వశాస్త్రంములను చదిసిచెప్పంగాని । అసలుగాదు యాలిపోరు
గనరే॥ ౧౮ ॥ గీ॥ యిల్లువిలిచినెడల యిహామంతగెలవచ్చు । పరము
లువనవచ్చు పట్టుగాను । యిల్లాలుయిసుముల్లు యుడిపించుకోలేక । వీ
ధులందు వీణపాటలనరే ॥ ౧౯ ॥ సీ॥ ము క్తికొరకనిజెప్పి భు క్తికో
సకై భువిని । భ క్తులనితిరిగెటి యు క్తిగనరె । శ క్తిరూపమునున్న శ్రీ
మాయలకుజిక్కి । త ప్పరింపలేక తిప్పుకొనురే॥ ౨౦ ॥ సీ॥ సతిపతివ్ర
తయైన సంతసిల్లుటగాని । సర్వేంద్రియముల సంపుటముగాదే । సంసా
రసౌఖ్యమని సంతసిల్లుటగాని । సాకారముకు చాలాఆసిగాదా । తల్లి
దండ్రులుయనుచు తనవినెందుటగాని । తల్లిక్రిందులబుట్ట తప్పుగాదా ।
బహువిధములైనట్టి బంధువర్గంబన్న । బాదవిడిచిన వెనుక బంట్లుకాదా ।
వచ్చిపోయెటిత్రోవలో ముచ్చువాండ్లు । మచ్చుదెలిపెటివారి నేగచ్చు
నైన । నతుకవలెననుచు నయిరాగ్యభారములను॥ ౨౧ ॥ కం॥ అక్క
రత్రోవలుకొందరు । మక్కరచే తిరుగుధరను మార్గంబనియున్ । చ
క్కగసద్గురు పదములు । నిక్కంబనికొందరిలను నిజమేదనగా॥ ౨౨॥
సీ॥ సతులవిడనాడినా సుతులనెడబాసినా । సాదనంబదిగాదు సంచితం
బు । సంసారమిడిచిన సౌక్యముల్ మరచిన । సాధనంబదిగాదు సంచితం

బు॥ యోగముల్ బట్టినా మోహముల్ వదిలినా। సాధనంబదిగాదు సంచి
తంబు। దేహముల్ మరచినా దేశ్యముల్ దిరిగినా। సాదనంబదిగాదుసంచి
తంబు।సాదనంబనగ సాధించె నేర్పుగలుగు। సద్గురువులనగ సంసారబంధ
ములను। అందమునులేని ఆనందపదవినొందు॥ ౨౩. గీ॥ వృందురటయుర్వి
లోపల సందులుసాధించెనేర్పు సాధనమనియున్। గ్రంథములెరుగనివార
లు। కందురు తమలోనెతామె తొందరలేకన్॥ ౨౪. కం॥ విధములు
తెలియనిచదువులు। చదువరులైకొంతమంది సామంతముచే। శ్రీమం
తులైనవారలు। యేవంతునన్నైనగాని హెచ్చుగనుందుర్॥ ౨౫. కం॥
గచ్చులచేతనుకొందరు। హెచ్చుగబలుకులును బలికి పెచ్చులువేయర్॥
ముచ్చులుయై ధరలోపల। చచ్చుగ నుండేటివారి సంగతిగనకా॥ ౨౬.
సీ॥ చావు పుట్టుగ రెండు సందునుదెల్పితే। సద్గురుండనుడి సందేహమేల।
విఘ్నపూజలయందు వివరముదెల్పితే। సద్గురుండనుడి సందేహమేల।
మంత్రార్చనలకుంటె మర్మముదెల్పితే। సద్గురుండనుడి సందేహమేల।
విశ్వమందున్నట్టి వివరముదెల్పితే। సద్గురుండనుడి సందేహమేల। నీవు
నేనునుగాదన్న నిజముదెల్పి। సిలవర్ణుడులేడన్న నిజముదెల్పి। మూటి
పైనున్న దేమిటో ముఖ్యమనుచు। సైక జేసినవాడు సద్గురుడునన రే॥
౨౭. గీ॥ వేయువిధముల వేదాంతమనగదేని। వెర్రిభ్రమజెంది వేలు
కోట్లనగభువిని। వెతలుబడలేక కతలుగా కలదిరుగురే॥ ౨౮. కం॥
మన్ననజేయని యాలిని। మర్యాదకు లోభమనుచు మాటలచేతన్।
బూటకమాడుచు పూటకు। రేటుకిసరిపడగదెచ్చి రేయుంబగలున్॥
౨౯. కం॥ ఈరీతిని యీయుర్విని। యేరీతియునైనగాని యేమనలే
కన్। సతిపోరుకి సందేహముకలదా కమలజుకునైన కలలోనైనన్॥
౩౦. కం॥ ధర్మములను మర్మములను। కర్మలు కర్మములుయిట్లు కలి
యుగమందున్। కలకాలమునను జరిపే। కడజన్మకు కాంతపోరు కరి
మకరనరే॥ ౩౧. కం॥ చర్మపునాటకమిదియని। కర్మోపగతులకు
గాని కాయము స్థిరమా। గానలకేగుటమేలని। జాలముజరిపేరు కొం
దరనరేజగమున్॥ ౩౨. కం॥ విధములు అన్నియునున్నని। వివిధల
విడనాడిపోయి విధికృతమనియున్। తపబడకను కుడియెడమల। నడు

వడిగన్నట్టివారే నరనారాయణుల్॥ ౩౩. కం॥ పతిమాటకు జవదా
టని । సతివిడచాడి నను తప్పున్న అదితప్పా। తప్పొప్పులుయీతుప్పకు।
మెప్పులు యీవత్తుముప్పుమేదిని గనరే॥ ౩౪. కం॥ సతికుదరని
సంసారము మతి కుదరనిమాటవలనె మహిలోగనుడి । స్మృతిలేనిపాట
బోలును । పతులుయెతులైన తప్పువెతకినగలదా॥ ౩౫. కం॥ పతి
యాజ్ఞకుమీరినయెడ । సతిసంసారైనగాని యెతియనవచ్చున్। బిడ్డలు
పదిమందైనను । గొడనివిడనాడవచ్చు సాధ్వులుమైనన్॥ ౩౬. కం॥
ప్రారబ్ధంబనెఫలములు । పట్టుగధరనరులనెల్ల పట్టేమ్చునని। గుట్టునుదెల
సినవారలు । గట్టిగనే నమ్ముమన్న దిట్టముగనరే॥ ౩౭. కం॥ హరి
హరుల కలవిగాకనె । అవతారములెత్తెననుచు అనగావినరే । సురుల
కు నరులకువశమా । పరిపరివిధములను మనసు ప్రచురించుటయే॥
౩౮. కం॥ యాజ్ఞమీరినయాలి నడవిగాభావించి । సాధుజనులపొం
దు సంగ్రహించి । సరసమెరుగక పోతే । విరసమైననుగాని ధరణిని
సన్యాసి దాసపోమా॥ ౩౯. కం॥ సద్గురుని సైకగానక । షడ్గుణములన
ణచలేక సంసారముల౯। సతిపోరుకోర్వలేకను । సర్వంసత్వేశ్వరనుచు
సంచారముల౯॥ ౪౦. సీ॥ సతిపోరుకోర్వక సన్యాసిలాగాని । సా
కారమిడచేటి సాధనేది । సతిపోరుకోర్వక స్వగృహంబిడుగాని । సా
కారమిడచేటి సాధనేది । సతిపోరుకోర్వక సంసారమిడుగాని । సాకా
రమిడచేటి సాధనేది । సతిపోరుకోర్వక సాధులవుటగాని । సాకారమి
డచేటి సాధనేది । పోరుగాకను సతినోటి పోటుకెరచి । తోటివారితో
సరిమాటలాడవెరచి । పూటకూళ్ళకుబోవగా వూరుకెరచి॥ ౪౧. సీ॥
సాగనిబ్రతుకులో సతిపోరుగలిగినా । సాధువేషముకంటె సరసమేది ।
అప్పులవారిచే నొప్పిగలవేళ్ళ సతి । కప్పుగంతులకంటె కరువుయేది ।
స్నేహధర్మములచే చెలగుచుండెడివేళ్ళ । పిలువసాగినసతి ప్రియముయే
మి । పలుమారుకొకమారు పలుకనిసతికంటె । ప్రారబ్ధమనుకంటె
ఫలితమేమి । అవురసంసారి సౌఖ్యంబు లొక్యమిదియు । స్త్రీలుకుద
రని పురుషులు సిగ్గుయేమి । చెప్పవచ్చును శ్రీహరిచిత్తమదియు॥ ౪౨.
కం॥ వ్యభిచారి సతియైన । యేమిగాదనవచ్చు వ్రతచారియైన

తన వ్రతఫలంబు । విపాచారితోడయీడ సామాన్యమా । నరుల సురు
లకైన నరులకైన ॥ ౪౩. సీ॥ సతియుగయాక్త్రైన సంసారముకుహాని
సామాన్యముగ సభాస్థానిగాడు । కవినైన చవినైన కలగన్న వార్త లే
కాని కొనసాగదా కాపురంబు । లక్షాధికారైన భిక్షాధికారైన లక్ష్య
మొనుగనిసతితో సౌఖ్యమిదియె । విధిజెప్పగబోతె వివరమెంచగలేదు
ఆలిచెడ్డదిసన్న అసలుతప్పు । యిట్టివారలకీజన్మ గట్టితప్పు । గుట్టుతెల్పె
టిగుణులచే వినకతప్పు । యెట్టులైనను సంసారమట్టులైన॥ ౪౪. సీ॥ ఈ
తరాకనుచాలా లోతులోదిగవచ్చు కాసులేకనుకాసి బోవవచ్చు । యి
ల్లాలురవబెట్ట యిల్లుకాదనవచ్చు కల్లగాదనవచ్చు కలియుగంబు । స్వ
గృహంబును కొండ గుహముగాగనవచ్చు వ్యాఘ్రమున్నట్లు వ్యాపించ
వచ్చు । గ్రంథకర్తయినను గంథుగాగనవచ్చు గంగతోసమముగా గా
నబడదు । అవ్వర గృహరాణి పతిపాల గ్రహముగాని । యెంతచనవరి
మైన యేవంతునైన । చింతలేగాని శ్రీహరి చెంతయౌనా ॥ ౪౫ ॥
సీ॥ వ్యాధులరువదియూరు ఔషధంబునుగలదు అనుపానమునుగలదు
అంతకంత । పత్యంబుగలదు అపపత్యంబుగలిగితే ప్రాణభంగంబని ప
లుకుదురిల । యీావ్యాధికేమందు యీాలోకమునలేదు యేలోకమున
లేదు యెంచిచూడ । దివిగాక రాత్రుళ్ళు దీపముండగవలె యీావ్యాధి
దీపంబు ధిక్కరించు । వ్యాధిగనరాదు వ్యాపకంబద్భుతంబు । చూడ
కనరాదు యేమందు సుందరంబు । అవ్వర సౌఖ్యంబు లౌక్యంబు అంద
దెందు ॥ ౪౬. సీ॥ బిడ్డంగలతల్లి గొడ్డురాలనవచ్చు సొడ్డులుయేవేళ
సొబగుజేసి । కన్నబిడ్డలుయందు కరుణలేకను బూతులాడుచుండెడితల్లి
భూతరాలు । పలుమారుబిడ్డల సల్పగాజూచిన పాపిగాదది ముందు పా
పుగాని । గుణహీనులైనెడల గుణముదెల్పగలేని తల్లిగాదదితోల్లి ము
ల్లుగాని । కల్లలోకంబు అల్లకొల్లారమిల్లు । సతులుకుదరని సంసారబ్ర
తుకు లిల్లు । మతులు చెడిపోయి మహికొండ రెతులుగదరె ॥ ౪౭.
సీ॥ మగనితిట్టినయాలి మర్యాదలోటేమి ముష్టిచెట్లను తీపి ముందుగల
ద । భల్లూకమునుదెచ్చి బంగారమద్దినా బొచ్చుగాకనుదాని భోగమే
మి । గృతము స్వనకముగ్రోల గోప్యమేమెరుగునా మకరంద్రమున క

ప్ప మసలినట్లె। ఫణులకెల్లప్పుడు పాలుబోసినగాని పరగవిషమునుబోయి ప్రచురమౌన। తిట్టుబోతులనోళ్ళను కట్టతరమ। రట్టుజేసెటిపెంఢ్లాన్ని నెట్టతరమ। అట్లునౌగాక జగమంతనిట్టులౌమె॥ ౪౮. కం॥ సతికుదరక మతికుదరక। యెతులై జగమంతదిరుగ యోగులమనియున్। జోగులమని భోగులవలె। భోగములను వెళ్ళమార్చు బొంకులు కొందర్॥ ౪౯. కం॥ సతికుదరని సంసారము। సన్యాశనవచ్చుగాని సందేహంబా। మతినిలిపి మార్గమిదియని। గతిపూర్వ్వపుదసుచుచింతా నెతలనుకొందర్॥ ౫౦. కం॥ సతిసుతుల వ్రతముకుదిరిన సతతముగాదియుమిగుల శాశ్వితమేదో। హితవుగ మతిగనువారలు। సర్వము సన్యాసియనుచు చందముకొందర్॥ ౫౧. కం॥ అంధులు ధరచిందులు సతి। బంధులవల సిదలేక బంధములోనన్। గంధులుఃగొందుచు కొందరు। సందులుగనలేక పంచశరముకొందరు॥ ౫౨. సీ॥ ముక్కోపియాలితో ముప్పుతిప్పలుకంటె స్వగృహంబిడచుటే సాధనంబు। మూతిత్రిప్పులుబడుచు మూలనుండుటకంటె స్వగ్రామమిడుచుటే సాధనంబు। పండ్లుకొరికెటిసతితో పవ్వళించుటకంటె సన్యాసియోగమే సాధనంబు। పతిపిలచినప్పుడే పలుకనిసతికంటె సౌఖ్యముల్ మరచుటే సాధనంబు। సతిపతులసందు సంసారసాగరంబు। యితవుగనలేక యిహమందు విద్యలన్ని। యెతులమన్నట్టివారిని వెక్కిరింతా॥ ౫౩. సీ॥ పతినితిట్టినయాలి పాముతోసమమండ్రు సుతులతిట్టినతల్లి సూకరంబు। యిరుగుపొరుగులతోడ యితవులేమెరుగక వీలుదప్పితె పతికి యింటిపోరు। యెచ్చుతగ్గులు యెంతమాత్రమెంచగరాదు యాలిమాటననక వీలులేదు। గొప్పదానవురాల గొందిలోనుండుమని మెప్పుమాటలుచెప్పి తిప్పకొనక। తప్పదిది పతికి తల్లక్రిందైనగాని। భ్రమలునొందిన సంసారిబంట్లుకిట్లు। యెంతచనవరులైన వేదాంతులైన॥ ౫౪. సీ॥ అందచందముగాదు ఆనందమిదిగాదు అగచాట్లుబ్రతుకులకు అతుకులివియు। అర్ధానుభముగాదు శబ్దార్ధమిదిగాదు అర్ధశతకంబిది యన్యులార। మెప్పుకొరకునుగాదు ముప్పుతిప్పలుగాని శక్తికొలదిగముందు ముక్తిగాదు। వేదాంతమిదిగాదు వెక్కిరించుటగాదు వినుడువిబాచారి విధములిట్లు।

అపుర సన్మార్గ దుర్మార్గ ధర్మమార్గ । మార్గములు గనక మహిలో
న మహిషమువలె । వింతకొన్నాళ్లు స్త్రీలచే చింతలివియు ॥ ౫౩.
గీ॥ యిట్టితెరవుగల్గు యెట్టివారైనను । పుట్టిగాని యికను పుట్టనట్టి । గు
ట్టుదెల్పు గురుని మట్టుగాచేరితే । రట్టుమాని కొంత దిట్టమవును॥ ౫౪॥
గీ॥ విభాచారితోడయీద సంసారంబు । పాముకప్పగరువ పామరంబు।
సారమెరుగలేక సంసారమిడలేక । సానలేని కత్తి సాధనంబు ॥ ౫౫ ॥
విభాచారి లక్షణం. సీ॥ మగనితో కలహించు మర్యాదలోనుంచు
మగవారుకంటుచ్చు మాటలాడు । యిరుగుపొరుగులతోడ హితవేమె
రుంగదు యింటివారికిపోరు యిందుజేయు । అత్తమామలనెత్తి మొత్తు
చుండునుసదా చుట్టాలనేవేళ తిట్టసాగు । కష్టమెరుగదు ప్రజల యిష్ట
మేమెరుగదు తగపు జెప్పుటమహా తద్వ్యారాలు । పతినిదూషించు నే
వేళ పండ్లుగొరుకు । యెదరుమేలోర్వజాల దేవంతునైన । రవ్వతాజే
యు పతినెపుడు గవ్వజేయు । మగువసంసారియైయున్న మార్గమదియు॥
౫౬. వ్యభిచారిలక్షణం. సీ॥ పతినిజూచినవేళ పండ్లువికళించుసు ప
రమాత్ముడనిపేరు పలుకుచుండు । బూషించునేవేళ దూషించుమదిలో
న భాషించువేళ తా బంటువోలెను । మూతిద్రిప్పుచునుండు మూల్గు
చుండును అన్యపురుషులందున చాల ప్రియముతోడ । పట్టుగాసంసార
మట్టు తెలియదటంచు గుట్టుగాపతితోడ గొణుగుచుండు । యిరుగుపొ
రుగులవారితో యిష్టముగను । కష్టసుఖములయందు తా కర్తవలెను।
నష్టమైనను పతిసతికి స్వష్టమనుచు । మాటలోల్లనె దాటించు మగువ
యిట్లు ॥ ౫౭. వ్రతచారిలక్షణం. సీ॥ పతియమాయకుడైన సతి
సౌఖ్యమొనరించు సంచితంబనుమదిసి చంచరించు । యెడ్డివాడైనను
గుడ్డివాడైనను నడ్డివాడైన నానాథుడనుచు । లోకసౌఖ్యములందు న
మ్మకంబెరుగదు నరజన్మ మీజన్మ నలువిధములు । పతినిదూషించదు
పరులనిందించదు పలుమారు ప్రాప్తమని పలుకుచుండు । ఆదినేజేసుకు
న్న నాదనుభమనుచు । పాదుగా నెవరుభక్షింప పాలులేదు । తప్పది
దియనుచు యికముందు తిప్పలనుచు । తప్పకొనితిరుగు వ్రతచారి ము
ప్పులేక ॥ ౫౮. పతివ్రతాలక్షణము. సీ॥ పతికెదురునిలువదు పలు

కదు పరులతో పంక్తిపికిలింపదు పద్మినదియు । ఆహారస్సైనముల్ అతి సౌఖ్యమొనరించు లోకధర్మములన్ని లయము జేయు । గుణములన్ని యుడిసి గణితంబుగా జేయు ఘనము జేయును సభ ఘనుని జేయు । అందమంతయుజూపి ఆనందమునుంజేర్చి ఆకారమునుమార్చి దదియులదియు । ముక్తికాంతదదియ ముసుగ్గు మూలమదియు । పతులగతులనుతప్పించి పరముజూపు । శక్తిరూపములున్న స్త్రీలు కుసుమపియె । ఇట్టులై ప్రన్న ధరలోన భుక్తులకును ॥ ౧౧. సీ॥ పాతివ్రతుల నెంచ పరుల స్త్రీమా సురలకునె స్త్రీమా సుంత్రుసదియు । హూంకారప్రణువంబు జూంకారమున వచ్చు ఆకారమున వచ్చు నదసియు । సాకారమునను న్న సోకారమును డిసి ఉకారమును జేర్చె అమ్మలదియు॥ భుక్తి భక్తియు యుక్తి శక్తి రక్తులనిచ్చు ముక్తినొందించేటి మూలమదియు । అలిగ్గైవచ్చి ధరలోన అనెజూపి । ఐక్యపడపిసి జెందించు అమ్మకమ్మ । పూర్వకృతిమట్లు వ్యక్తికి పురుషులకును । జ్ఞానమాంబలు ప్రాప్తించు ఘనులకట్టు ॥ ౧౨. కం॥ సతిపతి మతికుదిగినయెడ । సంతోషము లేక దేహగేహము రెండుర్ । ఖాహాముపకక్షైమ్ప్రంసును । యేకాతుదద్వయమునందు ఓంప్రణానంప్ట్టె ॥ ౧౩. కం॥ సతికొందిరిన పతికెప్పుడు । యితవుగ పరమార్థమునగ యిహామునవచ్చున్ । ఆహామునవచ్చును అల్లన । కామమునకు కాంతిముక్తి కాంతిన వచ్చున్ ॥ ౧౪. కం॥ సతికుదరక సంసారము । హాతివెమున కొంతమంది నెత్తుట్ల పోయెన్ । మతిలేకను గలగాసి ! అతిమాయెదమునుమ అడప్పులవి మేలనుమన్ ॥ ౧౫. కం॥ సతికుదరిన సంసారము । యెత్తుల నాగాని యిహాము హితమేయనుచున్ । మాతికుదిరి ముగ్గము రెరి । సతివల్లన సర్వసౌఖ్య సంపదలందిరి॥ ౧౬. కం॥ సతికుదరని సంసారము । సన్యాసని కొంతమంది సన్యాసులంటు । సద్గురుని సైకిగనుగొని । దుర్మార్గ ప్రవృత్తులన్ని దూరము ద్రోసెన్ ॥ ౧౭. కం॥ సతికుదరని సంసారము । సతమేమని కొంతమంది సన్మార్గముచే । సాధులుయైనను ధరలో । సంసారము యిదియటంచు సంతసమున్ ॥ ౧౮. సీ॥ సతిసుతులుచుట్టాలు మట్టుగాకుదరనా గుట్టయినగురుసేవ దిట్టమనుచు । సర్వశాస్త్రములందు

చదువనేర్పరిమైన వేదాంతమన్నదే యెక్కువనుచు । అష్టయోగము లందు నిష్ఠలు నేర్చినా పుట్టిగిట్టడమందు గిట్టదనుచు । షణ్మతంబులయందు సాధింపనేర్చినా ఙ్ఞానమునదించే సాధనముచు । నెతుకుసుందరు వెయివేలగతులనైన । యిహము పరమును యిముడ యిన్వాగోరి । రవ్వయుంతైన తనబ్రతుకు సన్యాసమైన । సున్నపనెనుండు ధరలోన మున్పవలెను॥ ౧౯. కం॥ యోగులు భోగులుగాకను । భోగములను నున్నవారి బోధలు యిట్టులన్ । రాకపోకలు దూరమున । ఆకలికోపమున్న గాని ఆనందంబుల్॥ ౨౦. సీ॥ మానవుడు మానసబుట్టి మానవుండై పెరిగి। మానమందున్నట్టి మన్మమేమెన్ను। మానవుడెకొరకొక సారి మానమునిదెలిపినా । మానమెరియలేక మనుతవలన॥ ౨౧. సీ॥ మానుమానుబట్టి మద్దించినంతనే । మనుష్యమానుడాసి మన్నమేమిని । తనుమతనుపుబట్టి తరచినవల్లనే । తనువృత్తిగునమును తరచవలెను॥ ౨౨. సీ॥ తరచగల్గువారు తత్త్వవేత్తలునైన । తరవముగాక చెప్పతగముగాక । ఆటబూటకమున్న నాటకంబున్నవ । నాటలన్ని పగాటి చాటుగానే॥ ౨౩. కం॥ గాలకుబెంచును మానుచు । మీనము సకలాంగిసన్ను మేదినిలోనన్ । సోహంసోహము జేర్చెకె । సాహసుడై యున్నవారి సాధనబుట్టు॥ ౨౪. కం॥ వాదము భేదముచేతను । సాధనమును కొంతమంది సాగరమందున్ । మీనము గ్రాసములిచ్చియు । ఆనము లేకుండగాని అటు యిటుదిరుగున్॥ ౨౫. గీ॥ వాసిగాంగరలో నివాసమైయుండినా । బ్రహ్మపూజచేసి భ్రమలునగాచి । ఆత్మపూజచేసి ఆయుక్తబుగానవలెను । ధరణిసి సన్యాసి దాసపోషా॥ ౨౬. కం॥ భక్షణకొరకై భిక్షము । రక్షకుడని పేరుజెప్పి పక్షము లేకన్ । శిక్షణ నుడిగినలేకను గృహాకక్షకులైనవారి గుంపులుగనరే॥ ౨౭. కం॥ దుర్దాంఖలు మెడనేసుక । రుద్రునిపలుమారుడలది భద్రముగానే । చిద్రూపుసంతెమెన్నమ్మ । అన్నులు గననేర్చినట్టి పెద్దలునమగా॥ ౨౮. కం. సన్యాసి యోగిమైనను । సంసారమునందుగాని సాగరమందున్ । మీనమునసలినచందము । గాలముచేతిక్కుకుండా గన్యతగను॥ ౨౯. గీ॥ గ్రంధకర్తయని క్రిందుజేసినవారలు । నిందలాడినిజము నిలుపలేక । సొంతుగాధరలోన అందముతెయునాలంగి। అం

దులైరినంతె యుండునంటి॥ ౭౦. గీ. ఖ్యాతికొరకునుగాదు కవిజెప్పు టిదిగాదు । కమలనాభుని మహిమ కానలేక । గోతబెట్టువరకు గోవిందునామంబు । యుండునౌయదలచి యుండునంటి॥ ౭౧. గీ॥ మనువ తేకహరిని స్మరణజేయుటగాని । స్మరణచేసినంత పరము లేదు। పరము కంటెమిగుల పైనున్నదని పెద్ద । లనగవింటిగాని కనుటలేక॥ ౭౨.
కం॥ గాలముచిక్కని మీనము । సాగరమున దిరుగలేదా సంసారములో । సాధులు వుందురటందురు । సన్యాసులున్నమెటగాని సాధ్యకమెను॥
౭౩. కం॥ గాలముచిక్కని మీనము । సాగరమున సంచరించుచుందముగానే । సాధులు సంసారములో । మానవులకు చిక్కనట్టు మర్మముగనరే॥ ౭౪. కం॥ తప్పులువెతుకుచు కొందరు । తప్పొదువేషములుచేత మెప్పుగధరలో । వప్పింతురు నొప్పింతురు । కప్పలవలె మాటలాడి కడదెరుగరనిక్॥ ౭౫. కం॥ కడజన్మపు కాయంబని । కడసారపుబిడ్డవలెను కమలభవ ప్రసవిక్ । కలదెరుగు లన్నిపిడచియు । కడమాటలు వెతుకమసరి కలయులనైనక్॥ ౭౬. కం॥ తప్పొప్పులు యీతుప్పకు । మెప్పులు యావత్తుముప్పు మేదినిలోనక్ । అప్పులురొప్పులుమైనను । తిప్పలుపనరాదు ముందు నొప్పులనిరి॥ ౭౭. కం॥ ఆగామి సంచితంబగు । ప్రారబ్ధపు ఫలములెందు పక్వంబనిరి । హరిహరుల కలవిగానిది । ఆకారముపుంచువరకు అనుభవమనిరి॥ ౭౮. కం॥ మురుగులు ముడిగోలునులు । మృదువుగ మొలత్రాళ్ళువేసి ముందటికొరకై । మాటలునాడించుటకే । పాటలువాటముగపాడ నూటిదినరి॥
౭౯. కం॥ రామాయని పకపకరును । రాజసమును విడచిమదిని రంజిల్లుచునే । కామునిసిరములుకట్టియు । తామసమును లేనివారు ధరతత్వవిధుల్॥ ౮౦. కం॥ మానవులై మహిపుట్టుచు । మాధవుడనలేకమదిని మార్గముగనకక్ । మాయారూపంబడి తిరుగుచు । నుగువల మమకారములను మానములందుక్॥ ౮౧. కం॥ భుక్తికిభూములుదిరిగే । భక్తులుబహువిధములైన భావంబొకటే । యుక్తాయుక్తములెల్లను । ముక్తులకేగానిదాని మూలముమనసా॥ ౮౨. కం॥ కాయమెన్నాళ్లైన కడమొనలుకనరాదు । కాయముకాయమాకర్మగాని ।

మర్మమెఱుగకమహిని మాటలాడుటేగాని । చర్మనాట్యమనుచు చెప్ప
లేదా॥ ౯౩. గీ॥ తోత్రలుమ్రక్కి చిగ్రులు చీకాకు । చిగ్గుకానలేక
యొగ్గులాడు । తగ్గియున్నవారి తత్వంబుగనలేక । ధరణిని సన్యాసిదాస
పోష॥ ౯౪. గీ॥ పదునాల్గుశాస్త్రముల్ పరమాత్మునందెవని । పలు
కుచుండిరివినవె పలువిధముల । కలిసిగావించువాని కపటంబుగనలేక ।
కాలమంతవృథా నామానసా॥ ౯౫. గీ॥ గాలిపెవిద్య జగమిద్యగట్టి
గాను । మట్టిగాగుట్టనగుట్టను బట్టువారు । రట్టుచేసిరి బ్రహ్మంబు
బట్టునటవే॥ ౯౬. గీ॥ ఆడదానికిబుట్టి యాభిలాషగంబులు । ఆడదనగ
జాడ యేడదనగ । యాడదపుంగళ్ళపైన దోసముగాయున్నదే । జాడగన్న
వారి జన్మసున్నా॥ ౯౭. క॥ లకులకు లిగిస కుక్షికె । చెక్కులుశో
భమ్మరంబు సొంపుగగనవే । అకయుము కాదు కాదని । పక్షెంద్రుని
బాటుబిట్లు పలికెరివినవే॥ ౯౮. క॥ నీవన్నది నేనన్నది । నీనామహా
త్మ్యమునువనేమా నిజముకన్నా । ఉన్నది విన్నది కన్నది । సున్నా
యీమాయాడుబడి కన్నాలన్నా॥ ౯౯. క॥ భావముదెలియని భజ
నకు లోహాపుతాళాలుయెన్ని లోటమున్నా । భావముదెలసిన భక్తు
లు । సోహాముమదిగన్న వెనుక సొంపేమున్నా॥ ౧౦౦. క॥ బంగార
ము కంగారై । శృంగారముశాయమనలసి సుత్తులచేతన్ । లోంగినపిమ్మ
టజూడగ । వెలిగారముచేతదాని వెలహెచ్చాయన్॥ ౧౦౧. క॥
అద్దపుపైరంగులచే । సిద్ధంబై నట్టిజ్యోతి సోద్యంవలెనే । సిద్ధినిబొందిన
వారల । బుధులువివరింప నశేమభువి నరులకును॥ ౧౦౨. క॥ పె
ద్దలు అర్థులుదెలియక। పెదపెద్దవి మాటలాడి పెద్దలమనుచున్ । సు
ద్దులుజెప్పెటివారల। బుద్ధులుబోధింప వశమబుధులకునైనన్॥ ౧౦౩.
క॥ అప్పావేగ మెరమ్మక। తప్పనుననుగానసిరు చెప్పగ లేదా। మెప్పుకిగాది
దినొప్పికి । తిప్పలుబడు మంటికి కాల్గుతీపులచేతన్॥ ౧౦౪. క॥ కాయ
ముపుట్టినవెంటనె । మాయనుపుట్టినది మదినిమార్గముగనకన్ । మాట
లునేర్చితిమహిలో । మాటికేచనిపోతే వల్లాకాటికేరామా॥ ౧౦౫.
ద్విపద. వినుడినరురార యీవిశ్వంబునందు । అరనూరుపై నారుభాష
నేర్చి । షద్భావములచేత షణ్మతంబులను । అష్టయోగములనే నిష్ఠలు

చేత । సర్వేశ్వరుండనెటి సంగతెలియుటకు । సాధులమనికొంత స
న్న్యాసులనియు । సద్భక్తులనికొంత సద్గోష్టియనుచు । సతిసుతులపో
రుచే సముభావమనుచు । కాషాయవస్త్రాలు కమండలములు । యో
గదండంబులను యోగులనికొంతా । జోగులమని సంకలాతెలనుకొంతా
పెద్దలమనికొంతా పెద్దవేషములు । గురువులమనికొంత గురుతులేమను
నుడు । అనేకథలుంగానికొంత అనాదనుచు । సభలోపల్లగలయట్టి సర్వ
శాస్త్రములు । చదివిచెప్పేవాకొంత సంభాషణములను । సంస్కృతంబని
కొంత సభలందుచాటి । వేదంబులనికొంతా పెక్కుమాటలను ।
కొప్పులమనికొందరు । కలదిరుగుచుండు । పుడరపోషణగాని కనరుట
దిగాడు । చతుర్వర్గసంసార చంచారమదియు । వేదాంతమనికొంత
వెర్రిబముచేత భద్రమొకగనిగుణని రుద్రుడనిచేరి । రుద్రులనుగని మ
హానుభవమొనికొంతా । సద్విజపములుకొన్ని సాధనములనియు ।
మంత్రంబులనికొన్ని మన్ననచెప్పి । అచలపరిపూర్ణబున అసలయిన
దనుచు । తారకంబనిచెప్పి తంత్రుజపుచుండు । చిత్కళలుజూచి చిన్మ
యుడను మనుకొని । ఆనందమేగాని అసలదియుగాదు । నామరూపక్రియ
లు లయమనుచుజెప్పి । నారాయణుండొకడు నగుబాట్లుగాకా । నామం
గలవాడు నరహరియనుచు । నాక్యమారుచుమనుండే నగరమిదియనుచు ।
కనలేకఅనలేక వినలేకజనుచు । కలకాలములనుట్లు కలియుగంబనుచు ।
కడతేరుచుండు యీకర్మకాయములు । నడదెలియకనేమిట్టి కర్మబం
ధములు । చిక్కినిక్కుపడుచుండు శ్రీహరియనుచు । జగమంతయీరీతి
జరుపుచుగాని । జన్మమొల్లనిబాడ బారలేదనుచు । అనుచెరిగిన పెద్దల
నగనేవింటి । సుహృతేగాని నేనదు తెలుగనుగా । గద్దరింపగ నన్నుగనుతె
వరువిన్నా॥ ౧౦౯. కం॥ సన్న్యాశిదాసుడీ । శతకంబు జేసేను మెప్పుగా
దు మూఢతిప్పలివియే । అప్పుజేసెపెట్టి చప్పునాతగ్యాత । విభాచారిశ
తకమింతపింతా॥ ౧౧౦.

విభాచారిశతకం సంపూర్ణము.

తత్వకీర్తన - ఆదితాళం.

చూడబోదాము రారోయమ్మా దొరలుండేరయిలుబండి చూతాము రారోయమ్మా॥ చూ॥ బండినిగనవలె భువనములోపల కొండల పొడవున వుండినపాపము బండలుపిండయినట్టుగాపునట॥ చూ॥ ఆగామనుయే రోడువేసిరట ప్రజనుయునియే పట్టాలువేసిరట దుష్కృతమనియే యిసుకట్లు బెట్టిరట సుకృతమనియే ఓలపవేసరట॥ చూ॥ సంచితకర్మలనే స్టేషనులుండట వాక్కుకర్మ యనే మేష్టరులుండట యిచ్చినమట్టికే టిక్కట్టిచ్చెట॥ చూ॥ యిచ్చిన మాత్రమే దూరముసిచ్చుట యెచ్చుడిగితే నిన్నెక్కనివ్వరట తప్పుడుపనులకు కాపులుంచురట॥ చూ॥ జన్మకునిగిలిన ప్రారబ్ధమనె మూటగట్టినీ వెంటబెట్టుటకు గూడ్సుష్టేషను లేర్పరచిరట॥ చూ॥ నాదికాదు యిది నీదేయని వకవ్యాసు జేసిచేతికిస్తురట పోయినదూరము వాటవచ్చునట॥ చూ॥ కాసీయనియే శివస్థానమట రామేశ్వరమనే హరిస్థానమట భ్రమపీడక యీనషమనేదిరుగిట॥ చూ॥ బండిచూడగా బహుసోద్యంబట యీషణాదులే యిసుసులాయెనట తాపత్రయములు తలుపులాయెనట॥ చూ॥ ఆశలనే బెంచిలువుండునట నడతజూచుటకు డిగ్రీలుండుట గుణములనే లెక్కలువుండునట॥ చూ॥ బండగుణములనే బిరాకులుండుట కాయకర్మయనే గార్డువుండునట వెనుకనుండి తనుముందుచూపునట॥ చూ॥ ముందుబండిని ముగ్గురుదొరలట విష్ణుయీశ్వరబ్రహ్మవారలటపంచభూతములు ప్రబలినబండిట॥ చూ॥ నిప్పునీరనివాయువచేతను దూరముకొలదిగ భత్యకల్పని బొగ్గును వెంటనుబెట్టుకునుండుట॥ చూ॥ యిక పొమ్మని గంటనువాయించట దోవచూడుమని శికినివాల్చునట అడ్డుతేదని గేటులుండునట॥ చూ॥ కిన్నెరస్వరముల కేకవేసునట బండిగదలితే దణదణ గణగణ జణజణలాడట గప్పుగప్పునట॥ చూ॥ యీడపింగళనె నాడులుపక్కనె రాకపోకలు రమ్యముగానె తాళముమద్దెలతళంగుతది

గిణ తాకిటికిటికిటి జంకృతజంకృత ఠాంగుఠాంగుమనె గంటనాదమట॥ చూ॥ గజ్జలుమ్రోతలు గర్జలుమండట కొండగుహలు ఘోషించుచుండునట వ్యాఘ్రసింహములు బెదరిపోవునట॥ చూ॥ నీవె నేనని నేనేనీవని యెదరువాలును వచ్చేబండ్లను తప్పుకోడ్లను తప్పుకుపోనట॥చూ॥ వాసిగనల్లురునరసింహాచార్యకు బండిచిత్రము బాగుదెలుసునట బండలుకరిగి బిండిజేసునట॥ చూ॥ వారివద్ద నే కొలునయియుండిన దాసుమసన్యాసయ్య నేర్చినా పసులచిత్రము పట్టికష్టమట॥ చూ॥

శ్రీరస్తు.

ఇది

సాంఖ్యతారకమనస్కాచల పరిపూర్ణ రాజయోగనిష్ఠాగరిష్ఠులు శ్రీవల్లూరు లక్ష్మీనరసింహాచార్యులుంగారి శిష్యులు పోతాబత్తుల అప్పలస్వామి వానపల్లి సన్యాశిదాసుగార్లచేరచియింపబడిన

సహోదర సంభాషణ.

గీతపద్యములు.

ముక్కంటిసుతునకు మ్రొక్క నేసాగితి । సక్కజేయుసకల కా
ర్యములను । అక్కరైనపదవి అడుగనేదలచితి । వెతకబట్టుకుంటి వేడు
కలరా॥ పద్మశాలీలలో పట్టుగాపుట్టిన । వసుధ వానపల్లి వంశమునను।
దాసు సన్యాసినై ధరనుబరగినవలన। ధర్మములనుదెల్ప ధర్మమయ్యా॥ ౧
కపటముడిగినయట్టి కైకాలికులజుండ । నీదువంశమునకు నీతివరుడ।
ధరణుపోతాబత్తు లప్పలస్వామిని । వయ్యనపుగలేదా అంతవరకు॥ ౨
అయ్య వేరనుమాట ఆశమాత్రమెగాని । మొట్టమొదటనుండిచిట్టచివరు
పాదుదెలిపి జన్మ పావనునిగా జేయ । నీవెగాక వేరు లేదు కాదా॥ ౩
యెన్నివిధములైన వేదాంతమున్నది । అయ్యవలనువింటే అవునుదృఢ
ము । నాదువలనవింటే నీదుసందేహము । తీరు లేకజన్మతీరదేమొ॥ ౪
అట్టిమాటలువలన అట్టిట్టులాయకు । అయ్యవలెనిమ్ము నాశ్రయి
స్తి । పట్టుగానుజగము గుట్టుదెల్పుమునాదు । గుణముతీర్పవలెను గుణ

రహితా ॥ ౫ ॥ నీవునేనొకటనుచు నిజముమనగురువర్యా। లక్ష్మీనరసిం
హార్య న్యాయమదియు। వేరెమార్గము జెప్పి వెర్రిమి జేసెను। మన
సు భ్రాంతికాని మరియు లేదు ॥ ౬ ॥ గురువర్యులొక్కరైన గురుతువకరై
నను। గుణము వేరుగనుకి గురుస్వరూపా। వెక్కువనుచుమదిని నిక్క
ముగనమ్మోని। చిక్కుదీర్చవలెను మక్కువేలా ॥ ౭ ॥ మక్కువేలమన
కు మానవజన్మంబు। మహిని పుట్టినందు మార్గమాతకి। అక్కరైనప
దవి నిక్కముగ గెనవలెను। నిక్కయుండుకాని చిక్కబోదు ॥ ౮ ॥ చొ
క్కి యుండునేను నిక్కము చెప్పుమా। నిలవర్ణనము నీవెనిజము।
యిలనులెవ్వరైన హితవులుచెప్పినా। హితవుగాదు మదికి హితవు దె
ల్పా ॥ ౯ ॥ హితవేమిచెప్పెదను నతమన్నదేకదా। యిదివరకుగురుని
చే విన్నకన్ను। పున్నెపున్నెలకన్న పూర్వమన్న చెన్ను। బయలు
చూడబోతె బాసిన్నా ॥ ౧౦ ॥ విన్నమాత్రమెల్లా వినులున్నంతకే।
కన్నలున్నవరకే కన్నముద్ర। బట్టలున్నవద్ద బాసినున్నదే। గుట్టు
దెల్పుదాన గురుతుపెల్ల ॥ ౧౧ ॥ గుట్టుదెల్పుమనుచు గట్టిగానడిగితే
పట్టుమాటలచేత కట్టుమానా। ఆట్టిజూడగనికను వైరాగ్యమేమిటో। అ
డుగవలసియుండు నడుగవలయు ॥ ౧౨ ॥ అడుగవలసినమాట లడుగవ
లెననిగాదు। మన్నికైనమాట మాటచాలు। పట్టువిడుపులేని పది
మాటలేటికి। ఏట్టినడిపి డిపినయు ॥ ౧౩ ॥ పంచభూతముల
ను బరగ ప్రపంచంబు। పంచపంచకములు పంచితంబు। సాకారమున
నుండి సాధనవలెదాన్ని। వంచనంబుగలిగి వసుధయుండె ॥ ౧౪ ॥ వేద
శాస్త్రములెల్లా వెతలనుచు కతలను చు। మతులుగానక దాన్ని మరిగి
రిసిరి। కల్లశాస్త్రములెల్లు చల్లగాబోధించ। కాదు న్యాయమదియు క
పటమేలా ॥ ౧౫ ॥ సరెసహోదరసికు శాస్త్రసమ్మతములే। చెప్ప
నేల నికువన్ననేల। చేతనైనమాట చెప్పెదనిటుపైని। చేతగానిదేదో
చెప్పవలెను ॥ ౧౬ ॥ స్త్రీస్పష్టగాయె స్పష్టముదెల్పుమా। కష్టమేల
మనకు కబురులేలా। అష్టయోగములైన నిష్టలేననుచుంద్రి। నష్టమే
మిగాక లాభమేమి ॥ ౧౭ ॥ శాభాషునడిగితివి చెల్లునువైరాగ్య। మె
ల్లవింటిని కల్ల కాదు కాదు। అడుగుమన్నందునా అడిగినమాటకు। అ

నుభవంబుగలదు అనుగుమికను ॥ ౧౮ ॥ వేదాంతమంనురు యేప్రగా
పేమిటో । అట్టిదిట్టిదనుచు అసలుయెరుగ । గట్టిగానుదాని గుట్టుదెల్పు
ము వేగ । యితరమేమి వినసునుంచబోకా ॥ ౧౯ ॥ వేదాంతమన్నది
యేప్రగా నెరుగకు । రాకపోకెరుగడు తత్త్వమరియు । లేనిపోనిదే
వున్నదున్నట్లుగా । నిజముదెలుసుకు ... ॥ ౨౦ ॥ నిజమున్నదె
రుగను నీవెవ్వరెరుగను , నేనెవ్వరెరుగను నిక్కమిదియె । మాకిపిమా
త్రుండైన మర్మముదెల్పుమా । మహాంబుట్టిన ... మేదో ॥ ౨౧
పుట్టుమంతానుగిలకా గిట్టుమ ... । పుట్టకుండగమంను పుడమి
యుంను । సందుదెలసనవారి ఆనందమేనుంను । సందిలేనిమందు జగము
నందు ॥ ౨౨ ॥ పుట్టిగిట్టడమందు యీవరికు నేమందు । పిన్నదందును
కొంద రయ్యలందు । పుట్టకుండామందు పుడమిలో గలమంను । పొట్ట
యందు పట్టె పట్టమంను ॥ ౨౩ ॥ అనుపాన పత్యముల్ అంద
ము నడిపితే , మందు యివ్వనచ్చు మాటలేలా । సుందరాంబయిన
ట్టి సూక్ష్మవస్త్రములచే । కాయమనెడి వ్యాధి కడకు పోలగు ॥ ౨౪
అనుపానపత్యముల్ అందమనెనేకదా । అనుసరించి మిమ్ములనుగపల
నె । వివరమంతయుదెల్పి విధికృతంబనబోక । విన్నవరకునైన సున్న
కాదా ॥ ౨౫ ॥ అనుపానపత్యముల్ అనువైనశాస్త్రముల్ । కాయము
న్ననాశ్య కర్మకాదా । పెద్దలొసగుచేసి బుద్ధినిమందు । కాయ
కర్మవిడితే కడదేముందా ॥ ౨౬ ॥ కడదిమునుద్దైనందు కర్మయానొనయ్య ।
కాయమిపాడనెకదా కలియుగంబు । యిట్టిమాటలుగదా పట్టిమిమ్మనిగె
దను । యెట్టులైనయికను రట్టుగల్లు ॥ ౨౭ ॥ రట్టులేలమనకు రాజసమును
సుమి । దిట్టమౌనపదవి దివ్యముగను । యెట్టులైనగాని యేకోభవించితే ।
రట్టులేదుదానిమట్టులేదు ॥ ౨౮ ॥ రట్టంటునేగాని రాజసమదిగాదు । గు
ట్టుదెల్పుమనుచు గట్టిగాను । పట్టిమిమ్మనుగగ పడులెవ్వరున్నారు । దా
సులైన నాదుదాతలైన ॥ ౨౯ ॥ సరెనిమ సందేహసంశయంబిసునట్లు ।
వినుమిచెప్పెద నీసునీనులార । వేదశాస్త్రములన్న యజ్ఞ కట్టెలుచేత ।
పెద్దలొల్ల బుద్ధిరద్దుయానూ ॥ 30 ॥ బుద్ధిరద్దౌనెపల బుధవర్గమైనను । వు
డ్డబోరుధరను గిట్టబోను । చెప్పితిరిమీమాట నప్పితినినామదిని । వి

తలిట్లుదెల్పు చింతలేలా॥ ౩౧॥ వింతచింతలేల విధికృతంబననేల । అం
తులేనిజగము వంతులేల । పంతముననుగురుని చెంతజేరితేజాలు । అం
తుదెలసుకుంటె వింతలేలా॥ ౩౨॥ వింతచింతలనగ వితమేమి తెలియదు ।
వీనులార నాదువిన్నపంబు । మన్నించినడిగినా మనిషిమాత్రుండైన ।
మార్గమన్నదేమొ మాటచెప్పుమా॥ ౩౩॥ వేరెమార్గముగాక వెతలాక
తలునుగాక । చెప్పెదను నామాటచెప్పలవినుము ॥ నేనన్నదేమందు
నీవిన్నదేమందు । మందువలనయిందు అందాలకును॥ ౩౪॥ మందునేనెరు
గను యింద్రైనయెరుగను । ముంద్రైనయెరుగను ముఖ్యమొకటె । మని
షిమాత్రుండైన మాటడిగితినిమిమ్ము । మరపుచెందుటకును మాట
లివియు॥ ౩౫॥ అగ్నిబీజంబాయె గంగప్రాణంబాయె । పృథివికాయంబా
యె పుట్టగిట్ట వాయువపరమాత్మ । గగనంబుజీవాత్మ అయిదుగూడిఆయె
నాయె జగము॥ ౩౬॥ వింతదెల్పితివయ్య సంతోషమాయెను । అగ్ని
బీజంబెట్లునాయె దాని । వివరముచెల్పుమా విసగోరిఅడిగితి । వీనులం
దు వితపులేమనందు॥ ౩౭॥ విత్తుమారకగాని యిహాసృష్టిగాబోదు। సత్తు
మారకను సాకారమేది । స్వేదవల్లను స్త్రీలగర్భమందుననీవు । శిశువు
రూపమన్న సిగ్గులేదా॥ ౩౮॥ కరములుజోడింతు కరకంపుడవెపవు । గం
గప్రాణంబెట్లు గల్గెనయ్య । విసుకబోకమదిని వుచితముంచగవలెను ।
విన్నకొలది జగముసున్నగానే॥ ౩౯॥ సత్తుచేవీర్యంబు సాగినవెంటనే ।
చితుచెబుద్బుదము సొంపుగాను । క్షోణితంబుపైన శుక్లంబుక్రిందా ।
యె । అందువలన గంగప్రాణమాయె॥ ౪౦॥ శౌబాషుచెప్పితివి సందే
హమీడెను । పృథివికాయమెట్లు పుట్టగిట్టా పుణ్యాత్మనాకది । పూని
బోధింపు । మాయోనులందు పుట్టయోగమేమొ॥ ౪౧॥ యోనిప్రజాప
తులు యోకమైనంతనే। రూపుచేజగమంత మోపుగాదా। టా పుగానున్న
ట్టి ధరణికాయముగాక । యితరమేమికలదు వినుమసప్పు॥ ౪౨॥ పరమా
త్మవాయువసి ప్రచురింపజేస్తిరి । దాసిభావమేమి దాసవర్యా । విన్న
వరకు కన్నులున్నంతవరకునే । మిమ్ములమినహాసున్న పున్నదన్నా॥ ౪౩॥
సర్వజీవులయందు సంచారమైవున్న । సందుగనుమిదాని అందమెల్లా ।
అగ్నిగంగపృథివి ఆకారమయెగాక । యితరమిదియె అదియెసంతమనం

గా॥ ౨౨॥ యేమిధర్మమయ్యా యెన్నాళ్ళు వెతకిన । వేదమనిరిగాని ఆదిలే
దు॥ మిమ్ము నడిగినందు మీరిది దెల్పుమా । జీవిగనమనగ భావమే
మి॥ ౨౩॥ అందిఅందనిదైనదందు చేతనుకొంత । రూపుపుట్టిదనుచు రూ
ఢిలేగు । కసికానపట్టిని కనులనమననుగదా । కానవలెను దినిభావమధి
యు॥ ౨౪॥ అంటునా చెప్పితి రయ్యా ఆయినయ్యా జగమయ్య । యింకొ
క్కటసిగనను యొప్పుగాను । మనిషిమాత్రుడైన మర్మమిదినంటిరి ।
పోతుపెంటి రెండు నేటిలేమి॥ ౨౫॥ గగనమగ్ని రెండు గనపురుషరూపం
బు । పృథివిగంగ రెండు పెంటిరూపు । వాయువశరీరంబువాలలామటవ
ల్లి । ఆయెనాయుజగము అసలు రెండు॥ ౨౬॥ అయినమిశ్రమైన అసలు
యుల్లుండగా । వేరుపాటుగిలిగె నెందుచాత । సందుదెల్పుదాని అందము
ట్టుదో కాని । బందమీపట్టి బట్టబయలు॥ ౨౭॥ పురుషరూపంబు
యొకమ స్త్రీరూపంబు । యీడమిగిలి రెండు నాదులవియు । స్వరపరికునుబ
ట్టి చెలరేగినంత యే । గానవచ్చుమనకు పటమునకు॥ ౨౮॥ వేదాంతమున్నందు
నెతకిమీముగన్నందు । మొట్టమొదటిబుట్టు మొలకనంగ । అడిగినందునందు
దికి ఆనందమైనందు । జగమునందుచూడ జన్మమందు॥ ౨౯॥ అడిగినందు
కింత ఆనందమేకదా । అడుగవలసియుంటె అడుగుమింక । అడిగినంత చెప్ప
లేనట్టివాడైన । శ్రోచినంతవరకు శ్రోతృకేలా॥ ౩౦॥ మనిషిమాత్రుం
డైన మర్మముదెల్పితి । రిమహానిబుట్టినందు మార్గమేమి । తిరుగవలసిన
ట్టి తీర్పులు తెల్పుమా । చేయరానిదేమొ చేయుటెమో॥ ౩౧॥ మొ
ట్టమొదటతప్పు మసలుచున్నట్టి । జీవినిజీవనరాదు జీవిగనుక । భ్రాం
తిలేని జీవి బ్రహ్మంబునను మువ్వును । జీవిలేని భ్రాంతి జీవులెంచు॥ ౩౨॥
పాపపుణ్యములను పాదుదెల్పితివయ్యా । పాపమును చేయ నాపాదుసీవె ।
విభజనలేని యేమెల్లుకిలచున్నో । జీవులందువేరె జీవులేవొ॥ ౩౩॥
జీవులీపరము లెంచి విభజనచేసి । విసిలుపమరెను జీవనముగ ।
జీవినిలిపి నెనుక జీవులగనవచ్చు । జీవిలేనియెడల జీవులేలా॥ ౩౪॥
పంచభూతములను బరగప్రపంచమని । చెప్పియుంటిరిగదా చెప్పలవిం
టి । అయిదుగూడి వకటైన జీవిదినని । జీవిగాక యింక జీవులెన్ని॥ ౩౫॥
స్త్రీరూపమున రెండు పురుషరూపము రెండు । రూపులేనిదివకటి రూఢి

నైను । విదమువక్కటాయె పదములుయూడాయె । జీవిమూడుజీవులా యెనందు॥ ౧౮ ॥ మూడుజీవులన్న మూలముయెరిగింపు । మూటియందున్న మూలమేమొ । సర్వజీవులుమనుజ నాకారముకులొక్క కాక జీవులనగ కడదియేదో॥ ౧౯ ॥ మసలుచున్నదివకటి మసలుకున్నది వగటి । మసిలిమసలకున్న మరియువకటి । మూడుజీవులన్న మూలమన్నది యుగయె । జీవిన జీవి నిర్జీవులికయ॥ ౨౦ ॥ మసలుచున్నదియేది మసలుకున్నదియేది । మసలిమసలని దానిమర్మమేది । వివరించిదెల్పుమా విననోరినశిగితి । నాదుసీను రార మీదునాక్కు॥ ౨౧ ॥ రతులచేరుతువులు రంజిల్లుభూమిజీవి । రతిలేకమసలు సజీవులవియె । రతిరుతులువిడనాడి రంజిల్లుచున్న । నిర్జీవులనగవచ్చు నిజముగాంచు॥ ౨౨ ॥ భక్షింపవచ్చేది భక్షింపరానిది । అడుయముదెల్పుమా కుక్షికొరకు । పశువులనుజగము విడకుండవలెనండి । పశుకు పశుపైని కక్ష యేలా॥ ౨౩ ॥ అంతలెచ్చుదగ్గ ఆలోచనెందుకు । జీవున్నయెడల సజీవులైన । నిర్జీవులనుబట్టి సర్వమిత్యంబున । పట్టిబుంగవచ్చు పాపమేమి॥ ౨౪ ॥ భ్రాంతిలేనిజీవి బ్రహ్మంబునమునిరి । భ్రాంతివేనిదాని భావమేమి । భ్రాంతిలేనియడల బ్రహ్మంబుయాడనో । బ్రహ్మమనగదాని భావమేది॥ ౨౫ ॥ రతిరుతువు లేనట్టి రాజ్యమందునకొన్ని । జీవులాగెనుచూడు జీవినీవే । అట్టిజీవైనెపల యెట్టిజీవైనను । పట్టిబుంగవచ్చు పాపమేలా॥ ౨౬ ॥ యేవిధంబుచూచ వేదాంతమున్నదా । పేరులన్ని యేకమర్థకడకే । అచలమందురుదాని అనుభవంబెట్టిదో । అంతదెల్పవలయుకొంతగాక॥ ౨౭ ॥ రూపులేనిది కాదు పేరులేనిదికదా । రూపుగేపనుమాట మరియులేదు । యెడగడుపొదలదు యెన్నాళ్లుజూచినా । వదలబుద్ధికాదు వసుధయందు॥ ౨౮ ॥ రూపుగలదందురు పేరులేదందురు । విన్నమాటలెల్లా వింతలాయె । పేరులేనిరూపుయే రూపుదెల్పుము । రూపులెన్నిగలవు రూఢిగాను॥ ౨౯ ॥ రూపస్వరూపము రూఢిగావినుమీవు । తత్స్వరూపమన్న తానునీవె । చలనమచలములునీవె అచలచలనమునీవె । నాదుదెలసుకుంటె ముందునీవే॥ ౩౦ ॥ రూపులెన్నిగలవు రూఢిగావినిపింపు । చలనమచలమన్న సందుకొరకు । అందమైన మచలమందురుగదధరణి । అం

దమేమిదీని సందుగనక॥ ౨౧ ॥ మాతపిత్రులు రూపుమర్మస్వరూపమే । తత్స్వరూపమునీవే తత్వమిదియె । మూడురూపులునన్న మూలముగను నీవు । చలనమచలమన్న సందుబుడియె॥ ౨౨ ॥ అచలమన్నదాని ననుభవంబిదియని । చెప్పవింటినాడు చెప్పులయందు । పరిపూర్ణమన్నదే పాదుదెల్పుమావేగ । పట్టుగానుదాని గుట్టియేమో॥ ౨౩॥ పరిపూర్ణమన్నదే పలువిధంబులనుండు , విధములన్ని నొక్కవిధముజూడ । రాకపోకలందు రాజహంసలులెక్క । పూర్ణమైనయండల పూర్ణమవును ॥ ౨౪॥ అచలపరిపూర్ణంబు లసలైనవికావు , అమనస్కమన్నదే అసలునసిరి । సాంఖ్యతారకమన్న సాంఖ్యమనుదెల్పు । రాజయోగమునకు రాజసీవు॥ ౨౫॥ నోరుకదులువరకు లోకమాతయుకదులు । సాంఖ్యమనగదాని సారమేమి । సాకారమన్నంత సాంఖ్యమేనని గనుమి । తారకంబుకొంత తరచివినుము॥ ౨౬॥ తారకంబెరుగను తరచనేనెరుగను । తత్వవేత్తనాదు తరముగాదు , తారకంబన్నది యేరకంబన్నది । నీదు నాదురకము నిజముదెల్పూ॥ ౨౭॥ తారకంబన్నదె తారకమ్మైనది । యితరరకము లేమి యెంచబోకు । తారకంబన్నదే తనరకంబనిగనుము । భ్రాంతితారకంబు తనురకంబు ॥ ౨౮ ॥ అమనస్కమన్నది అదికూడదెల్పుమా । విన్నవరకు విమ్ము విడచిపెట్టా , కన్నలోర్వజాల కడసారి జన్మనా । విన్నపంబులకును విసుకబోక ॥ ౨౯ ॥ అమనస్కమన్నదే అంధకారంబనుమి । ఆపైనిగలదన్న విన్నసున్నా । అమ్మపరిణమదియే ఆకిరన్నది అదియే , రాజయోగమదియే రాకపోక ॥ ౩౦ ॥ రానిపోని దానిరహస్యము దెల్పుమా । వినగనాశ్చర్యంబు వింతవోచె । రానిపోని దాని రాకపోకలుయెట్లు । రాజయోగులకును రాకలెట్లు ॥ ౩౧ ॥ వినులున్నవరకు వినుటమాత్రముగాదు । కన్నులున్నవరకు కనుటగాదు , నాసికంబుకట్టి నడతలెరిగినవెనుక । ఆత్మయందానన్నదమనస్కము ॥ ౩౨ ॥ మొట్టమొదటాలాగు చిట్టచివరిలాగు । నట్టనడుమ నుండునడతలేమో । శాస్త్రసమ్మతసమ్మతముగా । చెప్పగోరితినయ్య । కోపగింపబోక కొరతదీర్పు ॥౩౩॥ నట్టనడుమనువుండే నడతలడిగితివికను , అడుగకుండ చెప్పనలవికాదు

యేధర్మమడిగితే ఆధర్మమేగాని । వరుసలేదు దానికసలులేదు ॥ ౭౪ ॥
షడుశాస్త్రములవల్ల సార్థకంబేమిటో । చెప్పవలెనుదానిగుత్తమెల్లా
అసలుగాని వాటిననుసరించితినని । ఆత్మలోన అన్యమాడబోకు ॥ ౭౫॥
అసలుగావనరాదు అసలవియెననరాదు । అసలుగన్న వారికసలుకసలు
అసలుగానకుండు అసలేదిసిసలేది । అసలేలేనియెడల అసలునివియే
॥ ౭౬ ॥ గుళ్ళుగోపురములు గోపించునానుంబు । వుల్లమదరగాను తె
ల్లవార ॥ యెల్లపూజలుజేసి యేమిఫలముందెదరో యెరుకజెప్పవయ్య
వేడుకలరా ॥ ౭౭ ॥ పూర్వకృతమువల్ల పుడమిలోపుట్టిరి । పుణ్యాత్ము
లై మళ్ళపుట్టకొరకు । అట్టిపూజలుజేసి ఆనందమొందెదరు ఆత్మవిద్య
గాదు అందమిలను ॥ ౭౮ ॥ అష్టాంగయోగముల్ । నిష్టలుచేకొందర
ష్టిసమిష్టినిలయెల్లదిరుగ । కష్టసుఖమేమిటో కర్మవశమేమిటో । స్పష్ట
ముగను దానినష్టమేమో ॥ ౭౯ ॥ అసలుదండకిచూసి సందందుశోకలె
అష్టయోగములందు నష్టమేమి । లేనుగాని దానివల్లలాభములేమి । ముం
దుగాని ముఖ్యలింగలేదు ॥ ౮౦ ॥ హరికథలుచేకొంద రానందమొందె
దరు । ఆదుఫలితమేమి అరసిచూడ । సంగతెల్పుదానిఅందమంతయు
విందు । యింకగాననిమ్ము నడుగుచుందు ॥ ౮౧ ॥ హరికథలుచేకొంత
అరమవుసుదక్కర్మ । కాని సుకర్మదదికాదు కాదు । వుదరపోషణకు
నై పృథివిచనువరులైరి పుట్టిగిట్టుటకును పూజలాయె ॥ ౮౨॥ కాశి రా
మేశ్వరముల్ కాసులువ్రయపెట్టి । పూటకూళ్ళకుబోయి పుణ్యమనుచు
నోటికట్టును గట్టినోములునోచిన । వారిఫలితమేమివసుధయందు ॥౮౩॥
కాళ్లుతీపులుబుట్ట కాసులువ్రయపెట్ట । పూర్వకృతముట్లుగా పృథివియం
దు కాని ముక్తికియుండు కాసింతయునుండు లేశమైననుండు లేదునందు॥
౮౪ ॥ దానధర్మములచే దయశాలులందురు । అందుఫలితమేమి ఆ
య్య చెపుము । కొందరంధులైరి కొందరానందులై । వుందురయ్యయిల
ను యిదియుజెపుమా ॥౮౫॥ దానమన్నదివేరు ధర్మమన్నదివేరు । సం
దుగానవలెను అందముగను । దానధర్మమునందు దాక్షిణ్యములువేరు
ద్రవ్యమొక్కటైన దారివేరు ॥ ౮౬ ॥ ఆనందుదెల్పుమా ఆనందమా
నంద । మొందిది మిమ్మునోరివేడినందు ॥ యిందునేమున్నదో యెరిగింపు

వేగమే, యిందుగాని చెవులనిందునందు ॥ ౯౭ ॥ అడిగినప్పుడుయివ్వ
మదిధర్మమనవచ్చు । యివ్వగోరి యివ్వదానమునుమి దానధర్మమునం
దు ద్రవ్యమొక్కటిగదా । దారివేరుగాదథ్యాత్రియందు ॥ ౯౮ ॥ ద్ర
వ్యవంతులు కొందరాద్రవ్యవంతులు యింకులేనివారు కొందరయ్య
వుందురయ్యా ధరను యెంచుచేతనోగదా । సంగుదెల్పవయ్య వింపు
నయ్య ॥ ౯౯ ॥ పెట్టిపుట్టినవారు పెట్టుగొట్టినవారు । పెట్టగోరిపెట్టలే
నివారు, పెట్టవుండి పెట్టలేనట్టివారిట్టు । పుట్టిరయ్యాయిలను యిట్టుల
నుమి ॥ ౧౦౦ ॥ ఆహా శౌబాషయ్య అన్నయ్య నాయయ్య, యెంత
వారలయ్య యెంచిచూడా । యింకనిన్నొక్కటి పెంకిమాటడిగెద, శంకి
చాయబోకు శంకదీర్చు ॥ ౧౦౧ ॥ యిన్నింటికీ నొక్కటి తంత్రమైవుంటేను పెం
కేదో వంకదో శంక లేల, మనసుత్రిస్త్రీదిర సూటలాడకగాని, మార్గమద్ది
యుగాదు మనుజులకును ॥ ౧౦౨ ॥ పరస్త్రీలగమనంబు పాపమందురుగదా
పట్టుగాను నాకుపామరంబు । యిట్టినూపుని మీరుగట్టిశాయగబోక,
గుట్టుదెల్పవలెను గట్టిగాను । ౧౦౩ ॥ తనయాలిచేష్టలు తాదెల్పకుంటే
ను । పరస్త్రీలనగరాదు పాపమేది । తాతప్పులరిగిన పరతప్పలెరుగని
అట్టివారికెల్ల గట్టితప్పు ॥ ౧౦౪ ॥ గురుశిష్యులన్నట్టి గురుతడుగమరచితి,
యిదియుదెల్పుమింక నడుగబోను । అడిగినదంతయు ఆనందమాయెను,
అడుగలేనుమిమ్ము నడుగలేను ॥ ౧౦౫ ॥ చెప్పసక్యముగాని చెవుశిష్యుడు
సుమా । శోకమేలగల్గు నోరుగురువు । వినచెప్పలేనట్టి ముక్కుముఖ్య
ముగదా । కన్నులున్నవరకు కలనుజగము ॥ ౧౦౬ ॥ మానంపుంశైనె
డల మార్గమడిగితిగదా । యితరజీవులకును గతులుయేమి । సతులుసు
తులున్నట్టి సారమేయెరుగవు । మతులుగానలేవు మర్మమేమి ॥ ౧౦౭ ॥
యితరమన్నది నీవే నీవన్నదితరమే, యింపుతప్పినెడల అందునీవే అం
దుదప్పినెడల యిందుననీవన్న । సందుగానవలెను మందమిడచి ॥ ౧౦౮ ॥
ఆసంచుదెల్పుమా ఆనందమాసింక । అందునిందునన్న అందమేమో ।

యిందునందున వక్కడైనందు సందేమో । అందమంతదెల్పు ముం
దుగానె॥౯॥ యిందుజేసినతప్పు లందుఅనుభవమందు । శిక్షలనగానదే
సృష్టిలోనశిక్షదీరినవెంట।సృష్టిసేవేనంట।తంటదీర్పుమంటగతికంటా॥౧౦
సరిమిమ్ము యింకొక్క శాస్త్రసమ్మతమైన । మాటనడుగబోయి మరచి
యుంటి । యెట్టిసమిష్టన్న యెద్భావయెట్లనో । తద్భావమెట్లనో తత్వవే
త్త॥ ౧౧॥ యెట్టిసమిష్టన్నదేలోకమునలేదు । వ్రప్పరాదుదాని ముప్పు
గాని । కుడియెడమలున్నట్లు కూడియున్నదెకాని । వక్కణింపరాదు వ
క్కనాడు॥ ౧౨॥ తల్లిదండ్రులు సన్నతమ్ములుచెల్లెండ్లు । ఆలిఅక్కన్న
ట్టి అర్థమేమి । శ్రద్ధతోనుదెల్పు ఆశ్రద్ధనాయకు । అంతరాత్మ నీదువిం
తలన్ని॥ ౧౩॥ సంతకూటంబన్న సంసారమునున్ను । సారమన్నదున్న
సాగదున్ని । యిల్లువల్లుమరచివల్ల జూచినవల్ల । కల్లగాని వీరలెల్లనిజ
మా॥ ౧౪॥ కైలాసమని బ్రహ్మపట్నమందురుగదా । వైకుంఠమన్న
దేవైపునుండు। వరసజెప్పుమునీదువరహాలుమాటలు , మూటగట్టుకుం
నముద్దులాడా॥ ౧౫॥ భ్రమగల్లుచోటనే బ్రహ్మపట్నంబుండు । కై
లాసమన్నదే కదలుచుండు । యోనికుంటకుబోవకుంట వైకుంఠము ।
వరస మూడుగలసి యాకముండు॥ ౧౬॥ వేదాంతమన్నందు
యేమిలేదన్నందు । మిమ్ము నడిగినందు మీదిసందు । విన్ననందు
మదిని ఆనందమేమందు । దాసునందుమీకు దాసవర్యా॥ ౧౭॥
లేదన్నదేమీదు మీదన్నదేకిందు । కిందుమీదుదెలసిన మందమి
డచి । అందమైనదాస మందిలో సివిట్లు । సందుదెలియనట్లెసంచ
రించు॥ ౧౮. అందమేమెరుగను సందులేమెరుగను , కిందుమీ
దుదెలియ నందుడయ్యా । చేరిమిమ్మడిగితి చెప్పిరినామనము , సాక్షి
యుంటిమీకు చిక్కితయ్యా॥ ౧౯. చొక్కటమన కేల చిక్కటమన
కేల , సరిసమానముగదా సరసమిదియు , యితరులెవ్వరిట్టి హితవు
లుకోరిన ! కోరినట్టివారి కితవులవునా॥ ౨౦. సతములులేనట్టి యి

తప్పులుమనకేల । యితరులెవ్వరన్న సతమువేల । దాసులుంమీరు మీ
దాసోహకునినేను । దాగియుండనాగు దావుమీరు॥ ౧౨౧. ద్విపద.
వినుసహోదరనీకు వినుపింతునొకటి । యిత్తులేనిదిపంట విశ్వము
ంతయును । పంచభూతములాయె ప్రాపంచమాయ । యిత్తులే
దనినరుల కితవుగాబోదు । యిత్తున్నదనుమాట వినుపింపవలెను । మ
త్తుచేజగమంత మరచియున్నదియె । మత్తుమరచినవారు మహనీయులై
రి । యిదిముముక్షుత్వంబు యిదియెయైక్యంబు । యివిగాక వేరొకటి
వినుమయిట్టుపైని । వేదాంతమన్నదె వెర్రిభ్రమగాని । అదిలేనిదిదాని
పాదుయేలేదు । పామరత్వముచేత పలువిధంబులను । పరికించిచూడగా
ప్రబలమైవున్న । వేదశాస్త్రములనే వెతలుకొన్నాళ్లు । కతలుచేకొ
న్నాళ్ళు కలియుగంబునను । సతిసుతులుచుట్టాలు సంతకొన్నాళ్ళు । యీ
రీతియీయుర్వి యుగప్రమాణంబు । జరిపేటినాటికో జాలికొందరును ।
నొందియీజగమందు నుండరేకాని । అచలప్రభావంబు ఆత్మనూహిం
చి । అంతరాత్మనియందు చింతనూహించి । చింతచేకొన్నాళ్ళు వింత
లనుజూచి । వింతలన్నియుజూచి అంతులేదనుచు । విర్రవీగుచుకొంద
రెర్రులైపోయె । విశ్వమందున్నట్టి వింతచింతలను । వంతువంతులు
గానె అంతుయిదియనుచు । ఆనందమునుబొంది అంతమిదియనుచు ।
అంతమన్నటుపైని వింతేమిలేదు । వింతచింతలుఅంతు అంతమంతయు
ను । యింతియేకానియిక యెంతోలేదనుమి । పుట్టిగిట్టడమనగ పూర్వ
జన్మనగ । ముందుదికముందనగ యిందునిదిననగ । పాపపుణ్యములనగ
పరమాత్మయనగ । సందుగనుమన్నట్టి సందదేకాని । అందమేకలియుగ
ప్రభందమేకాని । నేనన్ననీవన్న నిజమన్నదన్న । వున్నదివున్నదే యు
గయుగంబులను । నీవునేనొకటైతె నిజమనగవలెను । కానిరతిసుతుల
చేకపటంబుగలదు । పోతుపెంటికిమధ్య పేగొకటిగలదు । యిత్తది
యె సత్తదియె సొత్తదియెగనుమి । మొత్తమైజగమంత మోయుట

ననుమి । వృత్తదేననుగనుమి అత్తివున్నదియె । లోబయులుయాకన్నై
లోకమంతయును । యేలికైయున్నది యోగులందరికి । వచ్చిపోయెటి
వారి కసలదియుగాదు । రాసట్టివారికి రహస్యమే యిదియు । యిదిగాక
యింకొకటి యిహమందుగలను । నానాభ్రమలుచేత నరుడెగురుడనుచు
కారణంబనికొంత కాలంబుగడువ । సాంఖ్యతారకమనుచు సాధనంబ
నుచు । అమనస్కమనికొంత ఆనందమునను । అచలమనికొంద రానా
నుతైధరను । పరిపూర్ణమనికొంత పలువిధంబులను । యెట్టిగాకను
సమిష్టనుచుకొందరుచు । తల్లక్రిందుగబుట్టి తప్పగానకను । తలముంద
మొలముందయని తర్కమునను । తంతుజరుపుటగాని తార్కాణమేది ।
అంతుగనుగొనువారి కసలెట్లునంగ । సాకారమున్నంత సాంఖ్యమేన
నుమి । తనునక్కటున్నదే తారకంబనుమి । ఆంత మింతేనన్న
దమనస్కమనుమి । అభిమానముడిగితే అచలమదిననుమి । లోబైలు
సమన్నైతే లోభమేమికను । పరిపూర్ణ మన్నదే పట్టశక్యం
బా । సాకారములనున్న ఆకారమదియు । యెట్టియచ్చటజూడ యేర్పా
టులాయె । కాకసమిష్టన్న కడసారిమాట । తలమొలకుముందుగా త్వం
పదంబనుమి । యీరీతిజరుపుట యుగప్రమాణంబు । కానివారింకొనికు
కలహమిక నేల । బుద్ధివంతులకోడ ఎద్ధిశాయకను । బాధ్యుడై జగమం
తభావింపుమంను । అడిగినంతకుసీవు ఆపించినంతకు । మర్మమేమియు లేక
మార్గమునియున్న । వున్నంతజెప్పితిగ యింటిపైనిమన్న ॥ ౧౨. ద్విపద.
అయ్యనామనవకటి ఆలింపుమన్న । అన్నయ్యవనరాను ఆశరాత్పరుడా
నరుడవు గురుడవు నరహరేసవు । యేజన్మమునశాగ్లి మొచి జేసినదో ।
యీజన్మమంపునయి వెవానవల్లి । సన్యాసిదాసుడై సద్గురేణ్యుడవు । నిల
చియున్నందుసే నిలవునేగోరి । పింటిని మీవల్ల యిలమర్మమెల్లా ।
దంటబాయగలేను దైవమేమీరు । వినిపించెనంతనే వింటిసరిగాని ।
అసలుదెల్పితిరినా కానందమాయె । మీరన్న మాటకు మీదసు

న్నన్న । ఆసందుదెల్పుమా అనందమవును । యిన్నిగుండగాదాని
అందమే సుయ్యా॥౧౭౩॥ ద్విపద. అయ్యా యో నేనెన్ని యోచించిజెప్పినను ।
అనుమానమేగాని ఆనందమేది । ధరనుపోశాబత్తు లప్పలస్వామి ।
అడిగినందున నేను ఆనందమొంది । నాశిష్యసమముగా బహువిధంబులను
నేనెరిగినంతనే నిరూపించి । సరిసమానముగాను సర్గోష్టి యిదియు ।
స్వప్న జాగ్రత సుషుప్త స్థలనుయోచి । యిహమున్న పరమున్న అయిక్యము
న్నదియు । ఆమూటియందునే యీమూడుగనుమి । యోచించినంతను
యోగాలుగలవు । యోగాలెన్నో యిరోగాలుకొంపా । రాగాలు
చేతనె రాపాడుగాని । రాకపోకలుగట్టి రహస్యమెరుగనుగా । కాబ
ట్టియిటుపైన కాసింతయుయిన।సందేహముచంక సహజన్మమునుమి ।సందేహ
వేమనకు సర్వకాలంబు। సాకారములయందుసంచరించునుగా।గనుకయి
టుపైసిపుగడియమాత్రంబు। చేరొక్కటున్నదని యోచించబోకు॥౧౭౪॥
గీ॥ తెల్లవారగానె తొలిగెరిణుమీకెవృదు। అందునందవ నుదునింగ్రవా
స్తి । సందుదెల్పినట్టి సద్గురుడవేసిపు । వుంపరయ్యా గురుపుతెందరైన॥
౧౭౫ ॥ ఆయురారోగ్యములు అయిశ్వర్యములనొంది । అయిక్యపదవిగ
నుమి అంతమునకు । సంతకూటమునున్న స్వాంతభద్రులుమాని। జ్ఞానమ
న్నదాని జ్ఞాపకమున॥ ౧౭౬॥ చెప్పవింటిగాని చెప్పలపండువుగాను ।
లేచివెళ్ళబుద్ధిలేవబోదు చేయిబట్టిలేవనీయ । గోరిలినయ్యా చంటి
పిల్లవలెను చంకపట్టి ॥ ౧౭౭ ॥ లేచివెళ్లుటకును రేతబుద్ధిది
గాదు । గాఢమైసదనుచు గారివిస్తి । పెద్దలన్నయెడల రద్దిశా
యగబోకు । కొన్నివారలయిన వద్దికికను ॥ ౧౭౮ ॥ వచనము.
అయ్యా యీప్రపంచనడతలు అనేకవిధములు. వేదశాస్త్రములు అనే
కవిధములు. పెద్దలమాటలు అనేకవిధములు. మీరుచెప్పినది వకవిధ
ము యీనాలుగువిధములలో యేవిధముజూచిన ఉచితము. కాబట్టిమీ
రుచెప్పినప్రకారమే నిశ్చయించుకుంటిని. కాని యితరములేదు. ॥౧౭౯॥

వచనము. స్త్రీకాని ఆమాటలనబోకుమా యేమంటే యీప్రపంచతం తు గ్రహించుటమే అంతు. వారే పెద్దలు అంతు గ్రహించటమే అంత ముకాని వేరేలేదు ॥ ౧౩౦ ॥

సాహోదరసంభాషణ సంపూర్ణము.